

**«6D0040800-Эстрада өнері» мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алуға дайындалған
Алпысбаева Венера Нағметдуллаевнаның
«Қазақстанның эстрадалық өнеріндегі мюзикл және рок-опера
жанрлары: даму үрдістері мен перспективалары» докторлық
диссертациясының
АҢДАТПАСЫ**

Зерттеу тақырыбының өзектілігі

XX ғасырдың екінші жартысы мен XXI ғасырдың басында әлемдік мәдениетте мюзикл және рок-опера өркендеу кезеңін басынан кешіруде. Салыстырмалы түрде алғанда мюзикл отандық мәдениетте жаңа және қалыптасу кезеңіндегі жанр болып табылса, ал батысеуропалық және американдық музыкатануда күшті дәстүрлері мен өзіндік дамуы үшін коммерциялық мүмкіндіктері бар жетекші, қалыптасқан жанрлардың бірінен саналады. Рок-опера әлемдік музыкалық кеңістікте XX ғасырдың басында қалыптаса бастайды. Қазақстанда өзінің драматургиясы мен музыкалық бейнеленуінде ұлттық ерекшеліктерді қамтыған бұл жанр салыстырмалы түрде бертінде ғана дами бастады.

Музыкалық өнер мен мәдениеттің даму үрдісінде заманауи зерттеулер негізінде білім қорын жаңарту мен кеңейтуді көздейтін жаңа мағыналар, құндылықтар мен формалар дүниеге келеді. Қазақстандағы музыкалық және рок-опера жанрлары американдық, батысеуропалық және қазақтың музыкалық мәдениеттерінің жиынтығы нәтижесінде пайда болды.

Зерттеудің өзектілігі қазіргі заманғы композиторлық және жанды дауыста орындау тәжірибесі, мюзикл және рок-опера жанрлары төңірегіндегі ғылыми пікірталастардың кеңдігінен көрінеді.

Зерттеудің нақты осы мәселесі «2021 – 2025 жылдарға арналған Креативті индустрияларды дамыту тұжырымдамасы» мемлекеттік бағдарламасының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Оның екінші тармағы «ұлттық бірегейлік» қағидатын, атап айтқанда Қазақстан ұлтының бірегей мәдени коды креативті өнім жасауды көрсетеді.

Бұл қағида бәсекеге қабілетті шығармашылық менталитетті қалыптастыруға бағытталған мемлекеттік саясаттың өзегіне айналды, оның негізін қалыптасқан құндылықтар жүйесі, шығармашылық белсенділік, сондай-ақ мюзикл мен рок-опера болып табылатын мәдениеттің сұранысқа ие өнімін жасауға қабілеттілік құрайды.

Батысеуропалық және американдық музыкатануда мюзикл дамудың қуатты дәстүрлері мен коммерциялық мүмкіндіктері бар жетекші жанрлардың бірінен саналса, ал отандық мәдениетте бұл жанр салыстырмалы түрде жаңа болып табылады және бұқаралық мәдениет құбылыстарымен үнемі байланыста болады. Мюзиклдың және рок-операның отандық тарихы тек өткен XX ғасырдың соңғы онжылдықтары мен XXI ғасырдың басын ғана қамтиды, десек те ол бірқатар маңызды жетістіктермен де ерекшеленеді. Бұл жанрға бет бұрған композиторларға К. Дүйсекеев, Б. Точенбаев, А. Серкебаев,

Е. Қанапиянов, Т. Мұхамеджановтың есімдерін жатқызуға болады. Олар шетелдік үлгілерге сүйене және тек қана отандық әлеуметтік-мәдени ортада туындаған қиындықтар мен проблемаларды еңсере отырып, жеке, инновациялық шешімдер жасады.

Қазіргі уақытта мюзиклдер мен рок-опералар белсенді сұранысқа ие болып отыр, жаңа туындылар пайда болуда және қайта жаңарып түрлі сахналарда қойылуда. Аталған жанрдағы отандық сахнадағы жаңа туындылардың бірі – «А-studio» тобының ән репертуарына, отандық режиссерлік идеяларға және Батырхан Шүкеновтың «хиттерінің» дыбыстық транскрипциясына негізделген «Джулия» жобасы. Керемет қойылымдар екі жыл бойы осы жанрдың жанкүйерлеріне дебютанттарды тамашалауға, аталған жобаны коммерцияландыруға мүмкіндік берді.

Бұл жұмыс қазақ композиторларының аталған жанрлардағы шығармаларына тарихи-теориялық, өнертанулық, аналитикалық және музыкалық зерттеу жүргізуге арналған.

Зерттеу нысаны: Қазақстанның музыкалық және эстрадалық өнері біртұтас көркем құбылыс ретінде.

Зерттеу пәні: Қазақстанның мюзиклі мен рок-операсының жанрлық-стильдік драматургиясы.

Зерттеу мақсаты – ХХ ғасырдың екінші жартысы мен ХХІ ғасырдың басындағы Қазақстандағы отандық мюзикл мен рок операның дамуын зерттеу негізінде мюзикл мен рок операның синтетикалық жанрларының пайда болуының тарихи алғышарттарын, олардың жанрлық-стильдік ерекшеліктерін және зерттеу пәнінің драматургиялық түсіндірмесін анықтау. Осы мәселелерді талдау бізді анағұрлым кең ауқымды мәселелерге, атап айтқанда, қазіргі заманғы музыкатану мен көркемдік тәжірибеде құрамдас бөлік ретінде ұлттық ерекшеліктер призмасы арқылы жанрлық және стильдік синтезді анықтауға әкеледі.

Зерттеу міндеттері:

- мюзикл және рок-опера құбылысына қатысты дереккөздерді пайдалана отырып, әлемдік эстрада мен Қазақстан өнеріндегі мюзикл және рок-опера жанрларының ерекшеліктеріне тарихи-теориялық талдау жасау, олардың генезисін, ХХ ғасырдың соңғы үшінші бөлігі мен ХХІ ғасырдың басындағы даму кезеңдерін сипаттау;

- жүргізілген ғылыми-зерттеу жұмыстарының негізінде қазақстандық мюзикл мен рок-операның қалыптасу үрдісінің заңдылығын анықтау;

- жалпы тенденцияларды анықтау және негіздеу үшін өзге қазақстандық мюзиклдермен салыстырмалы аспектіде А. Серкебаевтың «Астана!» мюзикліне талдау жасау;

- ұлттық нысандар негізінде рок-операның сан алуан өзара әрекеттесуінің ауқымы мен өнімділігін анықтау мақсатында Т. Мұхамеджановтың «Жер-Ұйық» рок-операсын драматургия және жанрлық-стильдік ерекшеліктер призмасы арқылы зерттеу; көрсетілген шығармалардың драматургиясының музыкалық қатарлары беталыстарының заңдылықтарын зерттеу үрдісінде көркемдік тұжырымдамалардың келешегін ашу.

Мәселенің зерттелу деңгейі. Осы зерттеу барысында зерттеліп отырған мәселе бойынша дереккөздердің айтарлықтай ауқымы зерделенді. Солардың ішінде Қазақстанның музыкалық-сахна өнерінің негізгі теориялық аспектілеріне талдау жасаған келесі музыкатанушыларды: Күзембаева С.А., Кетегенова Н., Мұсағұлова Г.Ж., Омарова А.К., У. Джумакованы атап өткен жөн. Бұқаралық мәдениеттің бір бөлігі бола отырып, бүгінгі таңда эстрадалық мюзикл кеңінен таралуда. Дегенмен, қазіргі эстрада жанрларын зерттеуге арналған жұмыстардың саны саусақпен санарлықтай ғана, аз. Бұл ретте аталған жұмыс осы олқылықтың орнын толтыруға бағытталған. Зерттеуге арналған негізгі еңбектер музыкалық жанрдың қалыптасу және даму кезеңін зерттеу мен зерделеуге, оның қалыптасуына әсер еткен жағдайларды, сонымен қатар мюзиклдің қазіргі өмір сүру ерекшеліктерін қарастыруға арналған. Солардың ішінде Э. Кампус мен В. Коненнің , орындаушылық стилистика мен құралдарды, музыкалық және сахналық драматургияны зерттеуге арналған Т. Кудинованың , аудармалар М. Сапонов пен С. Сигиданың, М. Гринберг пен М. Таракановтың , Р. Межибовскаяның , Л. Даньконың , О. Тугановтың еңбектері бар. С. Бушуеваның еңбегінде, театртану, жалпыэстетикалық және әлеуметтанулық спектрлерге ерекше мән берілген .

В. Сыров өз зерттеулерін «үшінші» музыкаға апаратын роктың стильдік метаморфозаларына арнайды .

Сонымен қатар бұл мәселелер шоу-бизнес, элитарлық және бұқаралық мәдениет элементтерін біріктіретін заманауи француз және белорус мюзиклін зерттейтін Т. Бабичтің зерттеулерінде, мюзикл жанрының пайда болуы мен эволюциясының тарихи-мәдени аспектілерін және мюзиклдің жанрлық бастаулары мен оның дамуының негізгі кезеңдерін қарастыратын Л. Гаврилова мен Е. Кочурованың және И. Яськевичтің еңбектерінде зерттелсе, Л. Данько өз зерттеуінде спектакльдердің музыкалық-драмалық ерекшеліктеріне тоқталады. Біздің жүзжылдықтағы бродвей мюзиклінің жанрлық және стильдік ерекшеліктері О. Празднованың еңбегінен көрініс тапса , Г. Шнеерсон поп-мәдениет құбылыстарын, сондай-ақ шетелдік композиторлардың, соның ішінде Дж. Гершвин мен Л. Бернстайннің шығармашылығын зерттейді . И. Добровольская және т.б. өз жұмысында «Stage Entertainment» компаниясының мюзиклдерін егжей-тегжейлі сипаттайды, оның ішінде компанияның PR – жылжытуға сәйкес қызметін көрсетеді Н. Енукидзе және Е.Езерская қазіргі әлеуметтік-мәдени жағдайда мюзиклдердің өмір сүру үрдістерін қадағалайды, К. Брейтбургтің мюзиклдеріне В. Брейтбург назар аударады және коммерция жағынан да тыс қалдырмайды .

Батыс Еуропа және Солтүстік Америка мюзиклдері мен рок-операсы музыкалық әдебиетте айтарлықтай кең орын алғанымен, олардың отандық нұсқаларының мәселелері бойынша жұмыстар шашыраңқы.

Рок-операға арналған шығармалар (В. Ткаченконың диссертациялық зерттеуі), А. Цукердің «И рок, и симфония» монографиясын, В. Коненнің отандық музыкадағы «үшінші пластын» зерттеу кезінде маңызды бақылаулар мен жалпылаулар туындайды.

М. Гринберг пен М. Таракановтың зерттеу очеркінде әртүрлі музыкалық-театрлық компоненттерді синтездеу мәселесі жаңаша қойылған. А. Порфирьеваның роктың тарихи эволюциясы мен эстетикасы көрсетілген шығармалары бір кездері рок-операны зерттеудегі нағыз серпіліс болды. Тақырыпты ашуда А. Журбиннің батыс мюзиклдерінің ерекшеліктерін зерттейтін еңбектері, сондай-ақ, оның «Как это делалось в Америке» атты өмірбаяндық жазбаларының және басқа мақалаларда композиторлардың мюзикл жанрындағы кәсібилігі мәселелерін көтерді, М.Л. Зайцева мен Р.Р. Будагянның музыкалық жанрдың синтетикалық мүмкіндіктері зерттелген мақаласының, өз зерттеулерінде ағылшын композиторы Э. Ллойд-Уэббердің шығармашылығын ғана емес, сонымен қатар бұқаралық жанрлардың дамуына ықпал еткен әлеуметтік-мәдени және өндірістік жағдайларды зерттеген Ф. Игнатъевтің мақалаларының маңызы зор.

А. Сысоева өз мақаласында әйгілі американдық продюсер Флоренц Зигфельдің «Follies» ревьюін қарастырады. Ол алғашқылардың бірі болып көрсетілімді қоюдың өлшемдерін белгіледі, оған тіпті заманауи продюсерлердің өзі сәйкес келуге тырысады. Зерттеуші А. Сысоева ХХ ғасырдың басындағы Принцесса-театрының қойылымдар сериясында американдық мюзиклдің жанрлық типологиясын анықтаумен және сипаттаумен айналысады. Д. Морозов Э. Ллойд-Уэббердің «Мысықтар» мюзиклінің қойылым ерекшеліктерімен таныстырса, И. Емельянова өз еңбегінде Э. Ллойд-Уэббердің «Опера елесі» мюзиклінің бас кейіпкерінің көркемдік бейнесінің қалыптасуының сыртқы аспектілерін қарастырады. Е. Андрущенко Э. Ллойд-Уэббердің «Эвита» мюзиклінің интонациясы мен тақырыптық драматургиясын бейнелі-мағыналық үрдістердің көрінісі ретінде сипаттаса, Г. Калошина француздың «Нотр-Дам де Пари» мюзикліндегі Квазимодо образын жүзеге асырудың тілдік ерекшелігін зерттейді.

Шетелдік мюзиклдерді бейімдеу кезінде А. Луконина мен А. Агееваның мюзиклдің поэтикалық аудармасының ерекшеліктеріне арналған мақаласын оқып үйрену маңызды болса, А. Колесниковтың еңбегінде венгр композиторы Ф. Легардың оперетталары орыс музыкалық-театр өнері контекстінде ұсынылған. С. Маньконың жұмысы мәдениетаралық өзара әрекеттесу кеңістігінде орналасқан украин мюзиклін қарастыраатын болса, Ш.М.Қ. Холмирзаева Өзбекстан театр өнеріндегі мюзиклдің пайда болу және даму үрдістерін зерттейді.

Киномюзикл мәселесіне және театр қойылымдарын экранизациялау сұрақтарына арналған белгілі бір еңбектерге Е. Андрущенко, Л. Березовчук, Д. Живов, Н. Сажина, Е. Станиславская, Н. Суленёва, И. Сыса, И. Шилова, М. Хаништің зерттеулерін жатқызуға болады.

Музыкатану ғылымында музыкалық жанрға деген қызығушылықтың күннен-күнге артып келе жатқандығын ескере отырып, шетел композиторларымен қатар отандық композиторлардың да шығармаларын зерттеуге арналған диссертациялық зерттеулердің тұтас банкі қалыптасты. Сондай-ақ оларда мюзикл, рок-опера, джаз және бұқаралық мәдениеттің жанрлық байланыстарын зерттеп, бұқаралық жанрлардың өмір сүруінің

элеуметтік-мәдени аспектілерін ашады, атап көрсетсек: Е. Андрущенконың «Мюзиклы Э. Ллойда-Уэббера конца 1960-1980-х годов: Сюжеты. Жанр. Стилистика», А. Бахтиннің «Синтез искусств как основа мюзикла для взрослых и детей», М. Бобровының «Отечественный мюзикл и рок-опера в контексте жанровых взаимодействий в музыке второй половины XX - начала XXI века», Г. Власованың «Рок-культура - феномен XX века», Ф. Игнатъевтің «Эндрю Ллойд-Уэббер как феномен современной художественной культуры», П. Корневтің «Джаз в культурном пространстве XX века», В. Лелеконың «Мифопоэтика советской массовой музыкальной культуры», М. Матюхинаның «Влияние джаза на профессиональное композиторское творчество Западной Европы первых десятилетий XX века», Л. Михайловтың «Создание современного эстрадного зрелища: принципы художественного оформления», В. Моряхиннің «Синтезированный музыкально-художественный проект как явление культуры рубежа XX - XXI веков», М. Муратовтың «Эстрада как феномен массовой культуры», Е. Мякотиннің «Рок-музыка. Опыт структурно-антропологического подхода», И. Набоктың «Рок-культура как эстетический феномен», Т. Невскаяның «Эволюция рок-культуры в России», Я. Поляновскаяның «Савой-опера Гилберта и Салливена», Е. Рыбакованың «Развитие музыкального искусства эстрады в художественной культуре России», А. Сахарованың «Музыкальный театр Эндрю Ллойд-Уэббера: жанрово-стилевые модели массовой и академической музыки», С. Севастьянованың «Проблема синтеза искусств в экранном музыкальном театре», В. Сыровтың «Стилевые метаморфозы рока или путь к «третьей музыке», А. Сисоеваның «Бродвейский мюзикл: процесс формирования жанра в 10-20-е годы XX века», В. Ткаченконың «Проблемы рок-оперы (на примере музыкально-сценических сочинений А. Рыбникова)», А. Тугушеваның «Философско-культурологический аспект анализа молодёжной рок-культуры», В. Туеваның «Обновление жанровой традиции в советском кинематографе 30-х-40-х годов: феномен музыкальной комедии Григория Александрова», А. Цукердің «Проблемы взаимодействия академических и массовых жанров в современной советской музыке», Г. Чёрнаяның «Смешанные жанры в советском музыкальном театре 60-70-х годов», И. Чижованың «Рок-музыка как культурно-исторический феномен», С. Шаповаловтың «Динамика социокультурных ценностей рок-музыки» атты еңбектері.

Рок-опера жанрындағы жағдай күрделірек, дегенмен оның генезисін талдайтын бірқатар еңбектер бар. «Музыкалық өмір» журналының 2011 жылғы бесінші саны жетекші композиторлар, музыкатанушылар, театр мамандары мен журналистердің музыкалық және рок-опера жанрларының мәселелері мен келешегін талқылайтын дөңгелек үстелге арналды. Интернет желісінде кейде әдейі жанжалды немесе күтпеген жерден болатын ұқсас қайшылықтар кеңінен ұсынылған. Журнал авторлары қазіргі уақытта орыс мюзиклінің бұл әлемдегі ең танымал музыкалық-театрлық жанрдың ұлттық дәстүрлерінің қалыптасу, құрылу кезеңінен өтіп жатқанын атап көрсетеді.

Музыкалық және рок-опера жанрларын дәстүрлі және қазіргі заманғы мәдениет контекстінде қарастыру Н. Шаханова, Ш. Тохтабаева, сондай-ақ, музыкатанушылар М. Ахметова, А. Мухамбетова, Г. Бегалинова, С. Раимбергенова, Г. Омаровалар мен П. Шегебаевтың мәдениет және өнер тарихы туындыларына сүйенуге әкелді.

Мюзикл жанрының өзгеру үрдісі, оның қызметі, рок-операмен байланысы, ұғымның анықтамалары Е. Андрущенконың еңбегінде, рок-опера рок мәдениеті контекстінде Т. Ткаченконың диссертациясында қарастырылған. Тақырыппен жұмыс істеу барысында публицистикалық сипаттағы мақалалар, шығармалардың мазмұндық ерекшеліктерін, авторлардың философиялық-эстетикалық көзқарастарын ашатын композиторлардың, т.б. тұжырымдары және А. Серкебаев пен Т. Мұхамеджановтың шығармалары, мюзиклдер мен рок-опералар призмасы арқылы Қазақстанда болып жатқан музыкалық үрдістерді жан-жақты, ғылыми-теориялық тұрғыдан зерттеу маңызды болды.

Зерттеудің әдіснамасы және диссертацияда қолданылған әдістер.

Ғылыми объектіні зерттеудің кешенді бағыты көпсалалы әдістерді пайдалану арқылы жүйелі тәсілді қолдануды шарттастырады:

Тарихи-салыстырмалы әдіс – әлемдік музыкалық тәжірибені зерттеуге негізделген Қазақстандағы мюзикл мен рок-операның қалыптасу тарихын анықтауға мүмкіндік береді;

Аналитикалық әдіс – аралас жанрлардың қалыптасуына ықпал ететін өлшемдерді оқшаулау кезеңдерін ашуға мүмкіндік берген, аралас жанрлардың қалыптасуына ықпал еткен әдіс; бұл әдіс арқылы ғылыми зерттеулерге тарихнамалық талдау жасалып, қазақтың дәстүрлі музыкалық жанрларының бұқаралық эстрадаға ену ерекшеліктері айқындалады; сонымен қатар, бұл әдіс сюжеттің қалалық мюзикл және экологиялық рок-операны көрсететін оқиғалар орнына байланыстылығын анықтауға мүмкіндік берді.

Эмпирикалық әдіс – бірнеше бірнеше нұсқада сақталған музыкалық шығармалардың авторлық драматургиясын ашады;

Дәйексөз алу әдісінің интонациялық фабуласы арқылы драматургияға, кейіпкерлердің сипаттамаларына музыкатанулық талдау жасау, айқын айшықталған ұлттық дәстүр жағдайында синтездің классикалық музыкамен ерекшеліктерін анықтау.

Қойылған міндеттерді шешу бір-бірін толықтыратын зерттеу әдістерінің кешенін қолдануға әкелді, олардың ішінде жалпытеориялық – синтез, салыстырмалы-салғастырмалы (сызбалар, кестелер), жалпылау, кезеңдер, жүйелеу.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы

- ХХІ ғасырда мюзикл және рок-опера жанрлары шеңберінде бір-бірінен бөлінбейтін көркемдік, әлеуметтік-психологиялық, психикалық, коммуникативтік, коммерциялық сипаттамалардың бірлігінде тұтас шығармашылық жоба ретінде қарастырылатын аталған жанрлардың эволюциялық кезеңдері тарихи-мәдени процестер контекстінде анықталды және негізделді;

- жүргізілген зерттеу еуропалық бұқаралық-сахналық жанрларға (мюзикл, рок-опера) тән қалыптасқан элементтер дәстүрлі қазақ музыкалық мәдениетінің тарихи көрсеткіші болып табылатыны айқындалды;

- мюзикл мен рок-операны әзірлеу кезеңдері прагматикалық және шығармашылық міндеттердің бірыңғай тізбегінің құрамдас бөлігі ретінде қарастырылатындықтан, А.Серкебаев пен Т. Мұхамеджанов шығармаларының мюзиклдер мен рок-операларды қалыптастырудағы дәстүрлі қазақ музыкалық жанрларымен байланысты драмалық ерекшеліктері анықталды;

- контрпунктілік-тік қабаттасу әдісімен жанрлық-стильдік элементтердің синтезі ұсынылды, "батыс" және "ұлттық" мәдениеттердің герметикалық кодтарын толығымен еңсере отырып, бір-біріне ашық болатын мәдениетаралық өзара іс-қимылдың жаһандық өрісінде қарастырылған қазақ мәдениетінің әлемдік әлеуметтік-мәдени кеңістікке интеграциялануын көздейтін сюжеттік қауымдастық көрсетілді.

Қорғауға ұсынылатын тұжырымдар:

- Шетелдік және отандық тәжірибеде мюзиклдің эволюциясын зерттеу бұл жанрдың, әсіресе эстрадалық мюзиклдің тек музыкалық театрдың ғана емес бұқараға қолжетімді мәдениет пен эстрада өнерінің құрамдас бөлігі екенін көрсетті. Алдыңғы тәжірибенің басым белгілері анықталды. Бұл әртүрлі жанрлар мен стильдердің бағыттары: водевиль, ревю, оперетта; джаз және рок, эстрадалық танымал музыка. Бұқаралық өнер өкілдері ретінде мюзиклдер мен рок-опералар ерекше коммуникативті бағытқа ие, олардың демеушілігімен көрермен үшін қызықты әрі қолжетімді әдеби, музыкалық материал мен сахналық қойылым жасалады.

- Қазақстандағы эстрада өнері қазақтың дәстүрлі ән және аспаптық шығармашылығымен тығыз байланысты. Тыңдаушылардың санасына «үшінші қабаттың» жаңа жанрлары – мюзикл және рок-операны бірте-бірте «енгізу» және түсінудің себебі ХХ ғасырдағы британ-американ музыкалық мәдениетімен қатар қазақтың ұлттық музыкасының да маңызды рөл атқарғанын көрсететін әлемдік көркемдік үрдістің парадигмасы болды.

- Жанр жағынан алғанда А. Серкебаевтың «Астана!» мюзиклі опереттаға жақын. Бұл мюзиклдің ерекшелігі - аспаптық бөлімдегі джаздық-стилистикалық өзгешеліктер, «свинг» тәсілі, үрмелі аспаптар басымдығы бар типтік биг-бэндтер оркестрі, ал жеке орындаудың вокалдық стилі академиялық стильге жақын. «Астана!» мюзиклінде биг-бэнд, регтайм, свинг және т.б жанрлар көрініс тапқан. «Астана!» мюзиклінің қалыптасуы қазақстандық атақты мюзиклдермен салыстыра қарағанда жалпы константаларды анықтайды.

- Т. Мұхамеджановтың «Жерұйық» рок-операсында ұлттық ұстаным айқын аңғарылады. Қарастырылып отырған музыкалық-сахналық қойылымның дыбыстық образы көмей әндерінің, сондай-ақ шаңқобыз, қобыз, домбыраның шынайы тембрлері арқылы шартталған. Бұл тембрлік кешен, сондай-ақ қазақтың ауызша-кәсіби дәстүрінің терме, желдірме, айтыс, қара өлең жанрлары тек осы спектакльге ғана ұлттық нақыш беріп қоймай, сонымен

бірге «Тақыр» рок-опера-балетімен салыстырғанда драматургия, музыкалық безендіру, сюжеттік құрамдас бөліктердің ортақтығын көрсетті. Жүргізілген зерттеу талдауы мәдени кодтың вакуумдық шоғырлануын және қазақ мәдениетінің әлемдік әлеуметтік-мәдени кеңістікке қосылуын көздейтін сюжеттік қауымдастық айқындалатын ұлттық дәстүр компоненттерін пайдалана отырып, алдыңғы тарихи тәжірибеге сүйене отырып, қазақстандық эстрадада музыкалық-сахналық жанрлардың даму перспективасын көрсетеді

Теориялық құндылығы. Осы еңбек бірқатар құнды бақылаулар мен тұжырымдарды қамтиды және рок-опера, мюзикл, шығармалардың жанрлық синтезіне арналған кейінгі зерттеулерде музыкатанушылардың келешектегі еңбектеріне негіз бола алады.

Тәжірибелік құндылығы. Диссертация материалдары музыкалық білім берудің әртүрлі деңгейлеріндегі оқытушылар мен студенттер үшін музыка және музыкалық әдебиет тарихы, музыкалық шығармаларды талдау, театр тарихы және әлемдік көркем мәдениет курстарында әдістемелік және теориялық нұсқаулық ретінде пайдаланылуы мүмкін.

Жұмыстың апробациясы.

Жұмыстың ережелері ғылыми конференцияларда, Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету Комитеті (ҒЖБССҚК) ұсынған журналдарда және Scopus деректер базасына енгізілген журналдарда ұсынылды. Диссертация Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясының «Эстрадалық вокал» кафедрасында талқылаудан өтті.

Зерттеу құрылымы. Диссертация кіріспеден, екі бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен тұрады. Диссертация көлемі 131 бет.